

Таким чином, учитель-дефектолог, учитель української мови та літературного читання у спеціальному закладі загальної середньої освіти має сприяти розвитку зв'язного мовлення дітей з порушеннями інтелекту, допомагати розвивати їх як мовні, так і комунікативні здібності, розвивати словниковий запас учнів.

Перспектива дослідження. У розробці комплексу дидактичного матеріалу для розвитку зв'язного мовлення дітей із порушеннями інтелекту Новопраської спеціальної загальноосвітньої школи-інтернат I-II ступенів Олександрійського району Кіровоградської обласної ради.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондар Н. В. Проблема розвитку зв'язного мовлення розумово відсталих учнів у спеціальній літературі. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія.* 2013. Вип. 23. С. 22–24.
2. Варзацька Л. О., Шевченко Л. М. Методика розвитку зв'язного мовлення молодших школярів: методичні рекомендації. К. : РНМК, 1992. 127 с.
3. Карпенко О. І. Формування мовленнєвої комунікації молодших школярів спеціальної школи-інтернату на уроках розвитку зв'язного мовлення. *Інтеграція науки і практики в умовах модернізації корекційної освіти України* : збірник наукових праць. Херсон : ПП Вишемирський В. С., 2014. С. 108–110.
4. Кравець Н. П. Розвиток мовлення розумово відсталих учнів на уроках читання. *Логопедія.* 2012. № 2. С. 15-19.
5. Логвинова Л. Л. Обучение монологической речи умственно отсталых школьников : автореф. дисс. канд. пед. наук. М., 1983. 22 с.
6. Петрова В. Г. Развитие речи учащихся вспомогательной школы. М. : Педагогика, 1977. 168 с.

Опанасенко Тетяна Миколаївна

Вчитель початкових класів

комунального закладу «Прилуцька спеціальна школа»

СПІВПРАЦЯ ВЧИТЕЛІВ З БАТЬКАМИ ДІТЕЙ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

У статті здійснено аналіз робіт науковців із зазначеної проблеми. Підкреслено важливість співпраці вчителів спеціального закладу середньої освіти з батьками дітей із порушеннями інтелектуального розвитку. Наголошено на тому, що сім'я відіграє важливе значення в становленні особистості дитини, засвоєнні необхідних норм поведінки, способів мислення, мовлення тощо. Зазначено, що в умовах Нової української школи для підвищення ефективності роботи з дітьми зазначеної категорії, їх адаптації до школи важливим є факт тісної співпраці з батьками.

Ключові слова: Нова українська школа, співпраця з батьками, спеціальний заклад середньої освіти.

Opanasenko Tetyana Mykolayivna

Primary school teacher

communal institution «Prylutska spetsialna shkola»

COOPERATION OF TEACHERS WITH PARENTS OF CHILDREN WITH INTELLECTUAL DISABILITIES IN THE NEW UKRAINIAN SCHOOL

The article analyzes the work of scientists on this issue. The importance of cooperation of teachers of a special institution of secondary education with parents of children with intellectual disabilities is emphasized. It is emphasized that the family plays an important role in the formation of the child's personality, mastering the necessary norms of behavior, ways of thinking, speaking and more. It is noted that in the conditions of the New Ukrainian school the fact of close cooperation with parents is important for increase of efficiency of work with children of the specified category, their adaptation to school.

Keywords: New Ukrainian school, cooperation with parents, special institution of secondary education.

Постановка проблеми. Проблема взаємодії вчителів спеціальних закладів середньої освіти та батьків залишається актуальною та мало дослідженою вітчизняними та зарубіжними науковцями. В умовах Нової української школи підвищується роль співпраці сім'ї та школи, що позитивно впливає на рівень вихованості, темпи засвоєння навчального матеріалу, врахування індивідуальних психофізичних показників кожного учня.

Актуальність. Розв'язання цієї проблеми започатковано такими радянськими дослідниками, як Ш. Амонашвілі, В. Виноградов, В. Дружинін, В. Чередов, Г. Цукерман та українськими науковцями Т. Башинською, О. Кіліченко, В. Міляєвою, О. Савченко, В. Тименко та іншими. Аналіз теоретичних і методичних джерел із зазначеної проблеми свідчить про значні зміни в поглядах, як на зміст взаємодії з батьками, так і на вимоги до особистості педагога (Т. Голубєва, Л. Островська, В. Павленчик та інші) [1; 3].

Особливе місце відіграє родина у вихованні та соціальній адаптації дітей з порушеннями інтелектуального розвитку на всіх етапах її становлення. Сім'я несе повну відповідальність за розвиток, виховання і навчання своїх дітей. На етапі раннього родинного виховання батьки, як перші педагоги покликані створити умови для повноцінного фізичного та психічного становлення особистості, забезпечити почуття захищеності, рівноваги, довіри, сформувати активне зацікавлене ставлення до навколишнього світу.

На думку В. Бондара, Л. Виготського, І. Єременка, В. Синьова, С. Миронової, Н. Макарчук, Р. Овчарова, Г. Сизко, Т. Скрипник, Ж. Шиф та інших спеціально

створені умови фахівцями-дефектологами та спільна співпраця їх з батьками якісно покращать процес соціалізації дітей з порушеннями інтелекту [4].

Мета статті полягає у висвітленні особливостей співпраці з батьками дітей з порушеннями інтелекту в умовах Нової української школи.

Виклад основного матеріалу. Однією з найважливіших функцій сім'ї є забезпечення взаємодії особистості і суспільства. Сім'я бере активну участь у формуванні ціннісних орієнтацій і поведінки своїх членів та є важливим засобом виховання і сферою формування духовно-моральних основ підростаючого покоління. У сім'ї відбувається процес становлення особистості людини, закладаються базові основи, формуються грані особистості через її залучення до духовних цінностей. У родині дитина включається в суспільне життя, засвоює необхідні норми поведінки, способи мислення, мову тощо.

Особливе значення відіграє родина у питанні виховання дітей із порушеннями інтелектуального розвитку, для яких сім'я виступає іноді єдиним інститутом виховання з метою недопущення соціальної дезадаптації дітей цієї категорії.

Разом із тим у дітей із порушеннями інтелектуального розвитку необхідно формувати готовність і здатність до відносно незалежного життя, і навіть попереджати прояви соціальної недостатності. І тут головним засобом і необхідним фактором успішної соціалізації дітей цієї категорії стає сім'я.

Співпраця з батьками розпочинається з того моменту, коли вони прийшли до школи й заявили про бажання навчати свою дитину в цьому спеціальному закладі. Вчителеві треба підібрати ключик до батьків, щоби вони відкрилися, відчували, що це людина, якій вони можуть довірити свою дитину.

Коли дитина приходить до класу, і ми не знаємо про неї нічого, можна дати батькам опитувальник. Це – перший крок до успішної співпраці з батьками, бо вони опишуть досягнення й навички, які дитина вже має.

Також треба пам'ятати, що жодні батьки не хочуть, щоб у них народилася дитина з порушеннями в психофізичному розвитку. Батьки розгублені. Вони цього не планували, тому проходять стадії від горювання до прийняття дитини. І це може тривати кілька років. Тож вчителі повинні:

1) м'яко й тактовно давати оцінку ситуації, яку батьки не хочуть приймати. Об'єктивно описувати стан дитини й давати прості рекомендації

за принципом: «Якщо батьки можуть це робити – збільшуємо обсяг завдань. Якщо не можуть – запитуємо, чим їм допомогти»;

2) не руйнувати надії батьків. Треба наголошувати: «Разом ми зможемо більше»;

3) розповідати, що дитині вдавалося добре протягом дня за формулою бутерброда: чергувати, що вдалося й що не вдалося;

4) бути поруч із батьками, встановити довірливі взаємини;

5) не приймати критику за особисту образу. Батьки співпрацювали з різними спеціалістами, тому критикують, з огляду на свій досвід;

6) долучати батьків до команди супроводу. Наприклад, можна створювати онлайн-зустрічі;

7) розподіляти відповідальність із батьками. Батьки разом зі спеціалістами мають навчати та виховувати дитину [5].

Після того, як дитина почала відвідувати школу й адаптувалася, можна користуватися таким інструментом, як спостереження за дитиною. До цього процесу активно повинні долучатися не тільки вчитель початкових класів, а й вихователь групи продовженого дня, психолог та інші педагоги спеціального закладу середньої освіти. Спостереження можна фіксувати у вільній формі: у спеціальному журналі спостереження за дитиною, або блокноті чи зошиті. Можна використовувати спеціально розроблені анкети. Записують, що змінилося або чого потребує дитина.

Також важливо поступово й покроково звертати увагу на розвиток таких умінь у школярів з порушеннями інтелекту молодшого шкільного віку, як:

– побутові навички: одягання, роздягання, особиста гігієна, самостійне харчування. З них треба починати. Якщо ви вчитимете дитину читати, а вона не може довго сидіти за столом, то результат швидше за все буде – незадовільним;

– комунікативні навички: розуміння зверненого мовлення, виконання інструкцій вчителя, здатність відповідати на закриті та відкриті запитання;

– соціальні навички: спілкування з однолітками на перерві, вміння працювати в парі та в групі;

– академічні навички залежно від віку дитини, її рівня інтелектуальних можливостей та навчальної програми. Наприклад, розрізнення кольорів, вміння рахувати до 10, розповідати про кругообіг води в природі. Як бачимо, формування, розвиток і корекція академічних навичок тісно залежить від

побутових, комунікативних та соціальних. Наприклад, якщо в дитини немає комунікативних навичок, то як ми її попросимо порахувати до 10?

Значну допомогу у формуванні зазначених умінь і навичок можуть реалізувати батьків молодших школярів з порушеннями інтелекту, за умови налагодження тісної співпраці з ними.

Також необхідно пояснити батькам, що від них багато в чому залежить налаштування позитивного емоційного контакту між учителем та учнем. Батьки повинні допомогти своїй дитині, переконати її в тому, що вчитель – це безпечна доросла людина, її треба слухати й виконувати інструкції [2].

Звичайно кожна дитина має свій рівень розвитку, а в батьків – різний рівень мотивації до співпраці з працівниками школи, тому вчитель повинен набратися терпіння, дати час дитині на адаптацію до нових умов, нових дітей, дорослих людей тощо.

Вчитель повинен підкріплювати навіть маленькі успіхи дітей й не критикувати – за їх відсутність.

Висновки. У багатьох випадках позиція батьків, модель їхньої поведінки мають вплив на формування особистості дитини. В умовах Нової української школи важливе місце відіграє тісна співпраця з батьками дітей з порушеннями інтелекту в спеціальних закладах середньої освіти, особливо в молодших класах.

Перспектива дослідження. Подальшою перспективою нашого дослідження є розроблення ефективних технологій співпраці з батьками дітей з порушеннями інтелекту в умовах Нової української школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дружинин В. Н. Психология семи. Екатеринбург, 2000. 175 с.
2. Короткова Л. Д. Семейное чтение как средство духовно-нравственного становления личности. Начальная школа. 2007. № 11. С. 15–17.
3. Овчарова Р. В. Психология родительства. Москва: Академия, 2000. – 368 с.
4. Сизко Г. І. Засвоєння суспільного досвіду як умова ефективної соціалізації дітей із розумовою відсталістю. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 19 : Корекційна педагогіка та спеціальна психологія.* 2015. Вип. 30. С. 302–307.
5. Як працювати з дітьми з інтелектуальними порушеннями. Методи та поради. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://nus.org.ua/articles/yak-pratsyuvaty-z-ditmy-z-intelektualnymy-porushennya-metody-ta-porady-2/>